

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Extra Posten.

Torsdagen den 13 April 1820.

Otroligt öfvermod, men en lika verklig som märkvärdig händelse.

Allt sedan Franska revolutionens utbrott har mången trott och tror ännu, att filosofer och författare voro dertill orsaken. Detta förekommer mig ungefär likasom man ville anklaga några lysmaskar, att hafva satt Vesuvius i brand. Här är ej stället att vidare orda derom; men en af de många orsaker till denna rysliga revolution var utan tvifvel ett gränslöst öfvermod hos många af Frankrikes dåvarande magnater. Hvilken man, som är öm om sin heder och hvilken rättskaffens fäderneslandets försvarare skall ej med högsta ovilja läsa huru Artilleri-Officern *de la Ribordière* behandlades af Grefve *de Nogent*, *Maréchal de France* etc. etc.

"Ötvervigten," säger Herr *de la Ribordière* i sin berättelse härom, "synes visserligen helt och hållet vara på min vederparts sida. Han, en man af hög börd, omgifven af de högsta militäriska värdigheter; jag en yngling, som ännu ej har någon annan förtjenst än begäret att en dag utmärka sig i sitt kall — man råkar verkligen i frestelse att tro honom på sina blotta ord, och att misstänka mig för en ungdoms-obetänksamhet. Men må man ej fördömma mig ohördan."

"Herr Grefve *de Nogent* gjorde mig den äran att den 9 sisl. Nov. (1789) bjuda mig till middagen. Utom min ringa person bestodo gasterne af Amtmannen, Procureur-Fiskalen och hans fru, en viss *Demoiselle Beausergent* och en Kapuciner, slottets fattigföreståndare. — Under bordsdiskursen behagade Grefven genomhäckla all ortens adel, men i synnerhet min släkting Herr *de la Bachelerie*. "Skulle Ni väl tro, sade han, "att denne *Ridaren de la Bachelerie* har haft den impertinensen, att, genom en tiggare vid mina dörrar, låta anhålla om min dotters hand? — (Med denna så kallade tiggare mente han en Irländsk adelsman, som verkligen var ganska fattig, men af gammal och ännu mer af god familj.) Knappt hade Grefven uttaladt sista ordet, förr än hela sällskapet (mig undantagen) pligtskyldigast förundrade sig häröfver. "Ah, Monseigneur! är det möjligt? — Amtmannen drog medlidsamt på axlarna öfver den stackars *de la Bachelerie*; Fiskalen försäkrade, att en sådan förmåtenhet, vore en verklig injure, hvarföre Monseigneur kunde ställa den karlen till ansvar. Till bevis härpå citerade han den så kallade *Franska Practicus*, hvari injurierna indelas i åthäfvor, ord och gerningar. Fru Fiskalskan bad Grefven att väl gifva akt på hvad hennes kära man yttrade; ty han förstod sådant i grund. *Demoiselle Beausergent* spetsade sin lilla

mun, såg på fröken Nogent och hviskade hörbart: "kärleken har visserligen gjort min nådiga fröken så vacker, att hon visst borde ha riddare, men inga riddare de la Bachelerie." Kapucinern fällde gaffeln i detta ögonblick af förvåning, för att anmärka, att sådana horribla saker härledde sig från de nya vådliga tänkesätten, och tillade ett ställe utur Tertullianus: *Si oneri impar, cur tam ambitiosus?* Jag satt imellertid alldeles stum, och den belägenhet, hvori jag mig befann, skulle hafva förmått mig att ej bevärdiga med någon uppmärksamhet de blypilar man aftryckte mot min släkting; men äntligen behagade Herr Grefven äfven vända sig till mig med den frågan: hvad tänker Ni derom? — Olyckligtvis hade jag nyss läst en opera af Quinault; jag log, och svarade derutur:

Kärleken stundom parat har
En herdes staf och spiran. —

"Kärleken? kärleken?" återtog Grefven häftigt: "*Garnizonsprat! Drick Ni ert vin och svälj ner er sottise.*" — Vid ordet *sottise* såg jag något allvarsamt på Grefven, men hade nog välde öfver mig själf för att med all höflighet endast förklara, att jag ej trodde mig hafva sagt något förolämpande. "*Ni är en oförskämd,*" sade han, "*och en liten narr!* Gå iltrån min taffel, och visa Er aldrig mer för mina ögon!" — Jag sprang opp, kastade omkull stolen, och gick, man kan föreställa sig i hvilken sinnesförfattning. Hela eftermiddagen irrade jag omkring i grannskapet, utan att veta hvad jag gjorde eller ville göra. Emot kl. 5 på eftermiddagen fogade händelsen, att jag mötte Grefven. Hans Grefvinna gick tjugu steg framlör honom, åtföljd af en kammarpiga. Jag helsade med den aktning man är skyldig hennes kön. och framträdde sedan med blottadt hufvud till Grefven, som var omringad af betjenter och fiskare, emedan han var utgången på fiske. Sagta sa-

de jag till honom, att hans uppförande emot mig hade satt mig i yttersta förundran, men jag hoppades, att han vid närmare eftersinnande skulle själf medgifva, att han hade orätt. — "Orätt?" ropade han, i det han tog några steg tillbaka; "jag orätt mot en menniska som du är?" "En menniska, som du, är förmodligen en afkomling af några kolare eller hofslagare." — Härpå svarade jag ingenting vidare, än: att jag förelärdt era beskympningar, och fortsatte min väg. — Nu anklagar han mig hos domaren, att jag uraktlåtit att visa honom den respekt jag vore honom skyldig. Och hvad har jag då gjort? — För det en yngling tror, att kärleken stundom (och ej alltid penningar) jemnar rang-skilnaden människor emellan, så är han en oförskämd, en narr. När han med all moderation erinrar, att han ej förtjenar ett sådant bemötande, så är han af låg härkomst. Mina förfäder må hafva varit hvilka som helst; jag är Officer, och bär Konungens värja. — Men skulle man väl tro, att Hr Grefvens höga själsförvirring ännu fortfor? — Ett par dagar efter denna scen kom Kapucinern till mig och förmanade mig att gifva Herr Grefven upprättelse. Jag? honom? frågade jag. "Nå, nå," sade han, "inte så häftigt! Gud ske lof, att saken är arrangerad. Se här, Ni behöfver blott skriva under detta papper." — Jag tog det, och man föreställe sig min förundran! Innehållet var följande:

"Till den mycket höga och mycket mäktiga Herrn, min nådiga Herre, Grefven af Nogent-le-Roi, General-Löjtnant, f. d. Gouvernör öfver provinsen Auvergne, Arf-, Län- och Domherre på etc. etc. etc."

"Nädigste Herre!

"Jag erkänner, att jag af oförstånd och falsk fåfanga till min olycka förgått mig emot Eder och sårat den skyldiga vördnaden. Jag ångrar detta, och beder

”allräddmjukast om tillgift. Jag vet, att det står i Eder makt att med stränghet bestraffa mig; men jag beder underdånigast om glömska af det ögonblick, då mitt förnuft var alldeles förvirradt, och anhåller om tillåtelse att få kasta mig för Edra fötter, för att genom min djupa ånger och eviga smärta erhålla en ädelmodig förlåtelse. Äiven är jag beredvillig att upprepa allt detta inför en Notarius.”

Man kan lätt föreställas sig, att jag efter genomgåendet af detta ursinniga afbön-formular svarade Kapucinern, att det ej var jag som hos mig försporde någon rubbning till förnuftet, och att han skulle gå för F . . med sitt föraktliga förlikningsprojekt. Hvilken Officer med hederskänsla skulle ej hafva gjort detsamma? — Och ändå har Herr Grefven anklagat mig! Han fordrar upprättelse för alla förolämpningar han gjort mig. Han begär ingenting mindre än att man skall förvisa mig från alla orter, der han uppehåller sig, och som han lätt kan behaga att uppehålla sig i hela världen så måste jag kanske förjagas utur världen. Vidare skall jag gora en s rifflig afbön. Jag skall bekänna, att jag i en djup väg legat i för-såt för honom liksom jag vore en lönn-mödare. Slutligen skall jag erlagga 1000 Riksd. till stadens hospital. — Detta är i sanning mycket begärdt för den nåden jag haft att af Herr Grefven få emottaga ohöfligheter. — Domaren och allmänheten må afgöra hvilkendera af oss det egentligen tillkommer att begära upprättelse.”

Så vidt Herr de la Ribordière. Den opartiske läsaren torde tro, att Grefven med skam afvistes från domstolen. — För ingen del. Han vann väl icke processen; men den anklagade blef endast frikänd. Grefven undgick icke blott att gifva upprättelse, den förolämpade Officeren måste äiven med honom dela hälftva processkostnaden. — Dylika scener föreföllo ofta i det fordna Frankrike. Hyad göres då be-

hof att forska efter orsakerna till den allmänna förbittringen?

Något om förändring och inflickning af musikstycken i Operor.

Den så kallade världsliga musiken gifves oss offentligen endast på tvåfaldigt sätt, neml. i concert och i opera. Med begge sätten beslägtade finna vi Melodramen, Cantaten etc. —

Concerten synes, enligt dess ändamål, kunna innefattas under följande definition: ”Concert *) är en förening af vokal- och instrumental-artister, som genom framställning af äldre erkända klassiska verk bibehåller smaken ren, och genom framställning af de förnämsta nya produktioner visar konstens framsteg i alla dess delar, och gifver sångaren och instrumentisten tillfälle att värdigt utöfva sin individuella konst samt utveckla den i bildade åhörarens närvaro, för att skänka dem ett musikaliskt-poetiskt nöje.” —

I stöd haraf tror jag det vara klart, att det vid en concert ej kan vara frågan om poetisk enhet mellan dess produktioner, utan att tvertom den största möjliga mångfald och olikhet i dess beståndsdelar oundgängligen fordras.

Operan bildar en lyrisk-dramatisk-musikalisk digt, hvartill poesiens innersta sammanhang och sammansättning med musiken till en poetisk renhet oundgängligen hörer.

Om man, enligt sakens natur, antager denna sats såsom sann, så uppkomma omedelbarligen af densamma för en operas framställning, tvenne hufvudreglor, neml.

1) Musiken måste i sång och aecompannement alldeles så föredragas, som komponisten skrivit densamma efter tonart, takt, tempo o. s. v.

*) Såsom offentligt institut.

2) Musiken måste gifvas ren, så som den blifvit satt af komponisten, utan utslutande af vissa stycken eller inläggande af andra, om de än skulle vara af samma mästare.

Begge dessa satsar synas fordra någon närmare utveckling, så enkla och i sig sjelfva begripliga de än äro. — Den som blott på afstånd kastat en blick in i musikens matematiska och spirituella förhållanden, har säkert en lefvande öfvertygelse, hvilken oändlig mångfald af verkan ligger i de få tonarterna, och huru naturen merendels gjort denna verkan mest olika just i de närmast hvarandra liggande tonerna.

Accompagnementet utgör äfven en väsentlig del af operan. Många, äfven stora mästare, som t. ex. *Cherubini*, isynnerhet i sin *Lodoiska*, hafva till och med försökt att göra detsamma till hufvudsak, och att deremot behandla sången som accompagnement.

Nästan hvarje instrument, men isynnerhet blåsinstrumenter, hafva, enligt sin mekaniska natur, tonarter, som äro lättare, svårare och ofta knappt möjliga att behandla, och sjelfva instrumentets själ (ton och föredragning) undertryckes och fördunklas i många tonarter eller går alldeles förlorad.

Alla dessa förhållanden måste alltid vara ett ämne för komponistens mogna eftertanke — och när det lyckats honom att hålla sångstämma och instrumenter i den riktigaste jemvigt; när hvarje instrument kan med lätthet och behag röra sig i den för detsamma afmätta sfär, när effekten af det hela är ren och fullkomlig, då har mästaren bevisat sig vara mästare. — Men nu uppträder sångaren eller sångerskan, och säger det afgörande: *non è scritto per me* (det är ej skrivit för mig — hvilket hos detta folk ofta gäller om alla kompositioner), emedan

några toner äro för höga eller för djupa, eller emedan många figurer till utförande fordra stor konstfärdighet och ren skola. Nu måste af A blifva G eller F, och med detta enda lilla tecken är hela naturen och effekten förlorad, många instrumenters förhållande alldeles rubbadt, ett varmt och rent utförande oändligen svårt och ofta omöjligt. En helt annan verkan frambringar t. ex. A-klarinetten än C-klar., valdhornet i A än i G, den rena strängens toner i jemförelse med de betäcktas. Helt annorlunda klingar en hoboë i D, F, än i det mellan begge liggande E-dur.

Om än ett mindre öfvadt öra ej märker någon förändring i sångstämmans effekt, skall likväl det råaste med någon uppmärksamhet högst obehagligt känna förändringarna i accompagnementet, och med någon ovilja erinras om ofullkomligheten af alla surrogater.

En verklig konstläskande Direktion borde aldrig tillåta att vissa musikstycken af sångaren eller sångerskan efter godtycke upp- eller nerskrufvas. Men som vi thy värre just i de bästa verk finne ett betydligt antal sånger, som, skrifne för en högst sällsynt individualitet, ligga utom de flesta sångstämmors område; som dessa mästerverk alltid förblifva hvarje theaters prydnader och hvarje Publikts favorit-pjeser; som just sådana verk ofta böra gifvas, till smakens bibehållande i dess *högst möjliga renhet*: så synes det vara nödvändigt, att, i stället för hvarje godtycklig tonsförsättning, låta någon erkänd mästare, som förstår att så nära som möjligt bibehålla den ursprungliga andan, alldeles omarbete dessa utomordentligt högt och djupt gående musikstycken, så framträdande för den förste mästaren sjelf ansett sådant för nödigt och redan gjort det.

(Slut e. a. g.)

N:o 31 utgifves nästa Måndag.

Stockholm, tryckt hos JOHAN IMNELIUS, 1820.